

6) Obecná část závazkového práva

Pojem, vznik závazků

Závazkové právo

- klasické římské právo: latinský výraz *obligatio* (zavazovat, svazovat, spoutat)
- **právní pouto** (*iuris vinculum*) **mezi osobami**
- závazek má svůj předmět plnění → to, co se má plnit (*debitum*)
 - původ vyjádření je třeba hledat v latinském *de habere* -> to, oč mám méně, tedy to, o co se můj majetek při splnění závazku zmenší
- v závazku je přítomný prvek donucení
 - dlužník má být tedy nucen, aby konal nebo splnil to, k čemu se zavázal
- § 1789 – povinnosti ze závazku
 - **dluh**: subjektivní povinnost dlužníka, aby plnil
 - **pohledávka**: subjektivní právo věřitele, aby mu bylo plněno
- § 1721: Ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit
- x Absolutní věcná práva
 - dlužníka nemůžu žalovat na vydání → mohu vyzvat na plnění anebo můžu žalovat na plnění
 - nejedná se tedy o *reivindikační* žalobu

Závazkové právo

- obligace jsou charakterizovány jako **vztahy relativní** povahy
 - vznikají vždy mezi dvěma či více konkrétně určenými subjekty
- vysoká míra **volnosti** právní úpravy
 - dispozitivní pravidla (§ 1 odst. 2)
 - § 2050 (smluvní pokuta): Je-li ujednána smluvní pokuta, nemá věřitel právo na náhradu škody vzniklé z porušení povinnosti, ke kterému se smluvní pokuta vztahuje.
 - OZ64: ledaže bylo uvedeno jinak, ObčZ → aplikace § 1½
- Absolutizace relativních práv
 - pohledávka jako nehmotná věc (§ 489)
 - § 1761: možnost sjednání jako věcného práva – zákaz zatížení, zcizení

Hranice dispozitivnosti

- **Hranice dispozitivnosti**

- § 1/2 NOZ
 - Dobré mravy
 - Veřejný pořádek
 - Právo týkající se postavení osob, včetně ochrany osobnosti
- Ochrana **třetích osob** (absolutní práva)
- Ochrana **slabší strany** (zaměstnanec, nájemce bytu, spotřebitel) - jednostranně kogentní normy
 - Antidiskriminační zákon – zákaz diskriminace jako negativní smluvní přímus (7 As 190/2017)

- Nově výslovně dispozitivnost i u kontraktačního procesu

Zásady závazkového práva

- Autonomie vůle (§ 1746 odst. 2 OZ)
- Rovnost subjektů (x smluvní přímus)
- Ochrana slabší strany
- Ochrana dobré víry a poctivosti
- Pacta sunt servanda
- Zásada bezformálnosti

Dělení závazků

- Dle charakteru právní úpravy
- Dle právních odvětví
- Dle typu – typické a?
- Dle charakteru dluhu
 - S dílčím plněním
 - S nedělitelným plněním
- Dle právního důvodu vzniku

Dělení závazků

- Typy závazku
 - Závazky smluvní x mimosmluvní
 - Kauzální x abstraktní
 - Formální x neformální
 - Konsenzuální x reálné (výpůjčka x nájem)
 - Synallagmatické x asynallagmatické
 - Lukrativní x onerózní
 - Dle subjektu – jednoduché x společné
 - Podle odvětví – obchodní, občanské, pracovní
 - Typické x atypické (leasing)

Vznik závazků

§ 1723/1 ObčZ: *Závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá.*

- **Právní jednání** (smlouva)
- **Protiprávní čin** (náhrada újmy)
- **Právní událost** (NŠ na základě kvalifikované události)
- **Protiprávní stav** (imise vzniklé na základě vis maior)
- **Jiné právní skutečnost** (zákon, konstitutivní rozhodnutí)
- Ustanovení o závazcích, které vznikají ze smluv, se použijí přiměřeně i na závazky vznikající na základě jiných právních skutečností.

Obsah závazků

- Konglomerát různých dílčích subjektivních práv a subjektivních povinností, které vůči sobě strany mají
 - většinou nelze říci, že jedna strana je věřitel a druhá dlužník, často se strany ocitají jednou v postavení dlužníka, jindy v postavení věřitele
- základ → právo věřitele požadovat majetkovou hodnotu (plnění) od dlužníka je označováno jako **pohledávka**, povinnost dlužníka plnění věřiteli poskytnout se nazývá **dluhem** (§ 1721)
 - Zásadně nemůže existovat dluh bez odpovídající pohledávky, ale ani pohledávka bez odpovídajícího dluhu

Obsah závazků

- **Konstitutivní (utvářecí) práva:** oprávnění strany závazku jednostranným projevem vůle naložit, změnit nebo zrušit obligaci
 - uplatnění utvářejícího práva zásadně nelze podmínit a odvolat (jsou výjimky)
 - Např. výpověď smlouvy, uplatnění práv z vadného plnění, prominutí dluhu
- **Měkké povinnosti (povinnost vůči sobě samému)**
 - povinnosti, jejichž dodržení není vynutitelné druhou stranou
 - povinnosti, jež má strana jen vůči sobě, ale pokud je nesplní, tak si tím většinou ublíží – povinnost kupujícího prohlédnout si kupující věc (§ 2104)

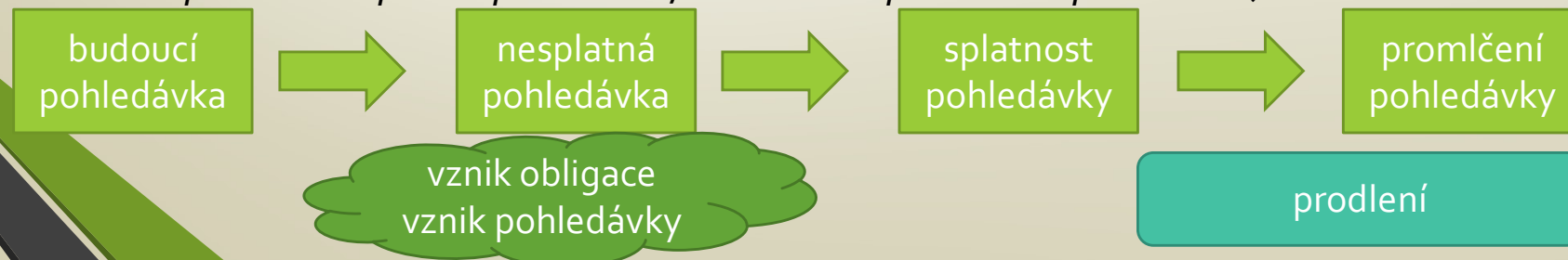
Obsah závazků

- **Dluh v rámci závazkového práva**

- ObčZ formuluje povinnost dlužníka k určitému typovému chování (§ 1789)
 - aktivní chování
 - pasivní chování (právně významné)

- **Pohledávka v rámci závazkového práva**

- splatnost pohledávky (vznik nároku)
- nároky na vlastnost pohledávky
- splnitelnost pohledávky (§ 1962/1: *Je-li čas plnění ve prospěch obou stran, nemůže věřitel požadovat plnění předčasně, ani dlužník předčasně plnit dluh.*)

Pluralita subjektů

Subjekty a jejich pluralita

Kdo může být stranou závazku?

- jakákoli osoba (FO, PO, stát)
- některá pravidla se však vztahují pouze k určitým osobám
 - podnikatel (§ 420) x spotřebitel (§ 419)
 - § 2000 – ochrana proti šněrovacím smlouvám
- rozlišujeme závazky dvoustranné a vícestranné
- na jedné straně může být více subjektů (osob)
 - smluvní strany (hmotněprávní pojem) x účastníci (procesní pojem)
 - societas, společnost

Posouzení plurality

- Jedná se o **společný dluh / společnou pohledávku**?
 - Pluralita věřitelská / dlužnická
- Má být v dané věci poskytnuto **dělitelné** nebo **nedělitelné** plnění?
- Jedná se o plnění **dílčí** či **solidární**?

DLUŽNICKÁ pluralita

- **Dílčí společenství dlužníků**
 - Každý je dlužen jen svůj díl – výchozí řešení
 - Jen u dílčího plnění
- **Nerозlučné společenství dlužníků**
 - Více dlužníků je povinno plnit vcelku (za součinnosti všech)
 - Nutnost součinnosti – právní či faktické důvody
- **Solidární společenství dlužníků**
 - „Jeden za všechny, všichni za jednoho!“
 - Prodlení věřitele vůči jednomu spoludlužníkovi → vůči všem
 - VPD: shodná výše podílů spoludlužníků (§ 1875)
 - VPD: spoludlužníci jsou podnikatelé (§ 1874)
 - Preventivní a následný regres
- **Zvláštní případ plurality dlužníků dle § 1869**
 - Nedělitelné plnění může věřitel požadovat na kterémkoliv z dlužníků

VĚŘITELSKÁ pluralita

- **Dílčí společenství věřitelů**
 - Každý z věřitelů oprávněn je ze své části
 - Zvláštní pravidlo o plnění celého dluhu jednomu věřiteli § 1871
- **Nerozlučné společenství věřitelů**
 - Pohledávka přísluší nedělitelně všem věřitelům
- **Solidární společenství věřitelů**
 - Každý z věřitelů může požadovat celé plnění
 - Dlužník splní tomu, kdo jej vyzval jako první; vzájemné vyrovnání NOZ neřeší
 - Spojení povinnosti dlužníka a práva jednoho ze spoluvěřitelů → zánik pohledávky do výše podílu tohoto spoluvěřitele
- **Zvláštní případ společenství věřitelů dle § 1870**
 - Více věřitelů má po dlužníkovi právo na nedělitelné plnění a nejde přitom o nerozlučné či solidární společenství
 - Dlužník plní po dohodě / poskytnutí jistiny

Doplňková literatura

- [Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník](#)
- TINTĚRA, Tomáš, PODRAZIL, Petr, PETR, Pavel. *Základy závazkového práva*, 1. díl. 1. vyd. Praha: Leges, 2016, 288 s.
- TINTĚRA, Tomáš. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Praha: Leges, 2013, 200 s.
- RONOVSKÁ, Kateřina, DOBROVOLNÁ, Eva, LAVICKÝ, Petr. *Úvod do soukromého práva: zvláštní část*. Brno: Česká společnost pro civilní právo procesní, 2017, 126 s.
- LAVICKÝ, Petr. *Solidární závazky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, 90 s.

Kontraktační proces

K zásadám smluvního práva

- Autonomie vůle → smluvní svoboda
 - X Smluvní přímus
 - Na základě právního předpisu
 - Na základě smlouvy
 - Volnost výběru smluvního typu a partnera, utváření obsahu, forma smlouvy, volnost kontraktačního procesu
- Ochrana slabší smluvní strany
- *Pacta sunt servanda*
- Dobrá víra
- Bezformálnost

Smlouva

- Projev vůle stran zřídit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy (§ 1724/1 NOZ)
 - Vícestranné právní jednání
 - Předmětem je plnění majetkové povahy
 - Pohledávka x dluh
- **x Dohoda**
 - Terminologický rozdíl – nevede ke vzniku závazku, ale k jinému výsledku (např. změně)
 - Dohoda o postoupení pohledávky, dohoda o srážkách ze mzdy...
- Závazek vzniká
 - Ze smlouvy
 - Z protiprávního činu
 - Z jiné způsobilé právní skutečnosti

Slib a společenská úsluha

- Slib zavazuje (§ 3/2 písm. d) NOZ)
 - Slib plnění druhé smluvní straně vyžaduje akceptaci (x prominutí dluhu § 1995 NOZ)
- Závazky z jednostranných právních jednání
 - Záruka, slib odškodnění, veřejná nabídka
- Společenská úsluha – chybí vůle stran být vázán
 - Plnění z pouhé společenské úsluhy není darováním, je-li z chování stran zřejmé, že se nechtějí smluvně vázat (§ 2055 odst. 2 NOZ)

Proces vzniku smlouvy

Nabídka

Akceptace

- Smlouva je uzavřena, jakmile si smluvní strany ujednaly její obsah – o obsahu dojde mezi stranami ke konsensu
- Obecně: smlouva je uzavřena v okamžiku, kdy přijetí nabídky nabývá účinnosti
 - Dispozitivní úprava (SOZ – kogentní)
- Vyhradí-li si tedy oferent nebo oblát určitou formu pro uzavření smlouvy (nebo pro objednávky), je tím vázána i druhá strana

Nabídka

Nabídka (objednávka)

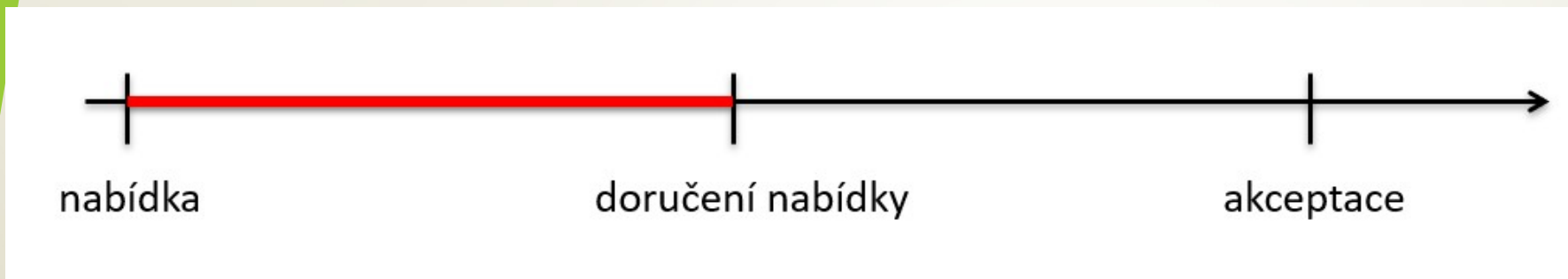
- ✓ **Identifikace navrhovatele**
- ✓ **Individuálně určený oblat** (x veřejná nabídka)
- ✓ **Úmysl být smlouvou vázán** (x výzva k podávání nabídek)
- ✓ **Podstatné náležitosti – předmět, cena** (x výzva k podávání nabídek)
- ✓ **Akceptování jednoduchým a nepodmíněným způsobem** (x výzva k podávání nabídek)
- ✓ **Nesmí být vyloučena závaznost** („nabídka je nezávazná“)

Zánik nabídky

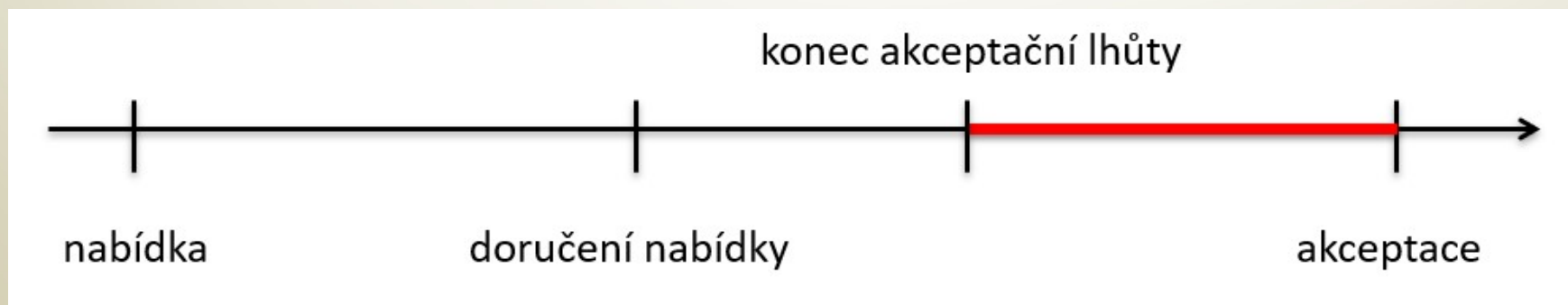
- **Zrušení nabídky**
 - I neodvolatelná nabídka lze zrušit
 - Zrušení musí přijít nejpozději s nabídkou
- **Odvolání nabídky**
 - Nabídka může být neodvolatelná
 - I odvolatelná nelze odvolat ve lhůtě pro přijetí
 - Odvolání musí přijít nejpozději před odesláním přijetí nabídky
- Odmítnutí nabídky / protinávrhem
- Uplynutím času
 - Ústní nabídka – lhůta **bezodkladně**
 - Písemná nabídka vůči nepřítomnému – lhůta **stanovená / přiměřená**
- Smrtí (v případě osobních závazků), ztráta svéprávnosti
- Prohlášením konkurzu (zákon č. 182/2006 Sb.)

Zánik nabídky

Zrušení nabídky

Odvolání nabídky

Lhůty pro přijetí nabídky

- Ústní nabídka
 - **Bezodkladně**
 - I písemná nabídka vůči přítomné osobě
 - X dispozitivní ujednání
- Písemná nabídka vůči nepřítomné osobě
 - **Lhůta uvedená v nabídce / lhůta přiměřená**
 - Přiměřenost povaze závazku
 - Přiměřenost rychlosti prostředků komunikace
- Pozdní přijetí nabídky (§ 1743)
 - Má účinky včasného přijetí, pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu alespoň ústně sdělí, že přijetí považuje za včasné
 - I konkludentní chování navrhovatele (přistavení kamionu)
 - Odst. 2 – přijetí odesláno včas, neobvyklost přepravy – včasné přijetí, ledaže navrhovatel alespoň ústně BZO nesdělí opak

Přijetí nabídky

- **Projevení včasného souhlasu s nabídkou navrhovatelí**
 - Mlčení nebo nečinnost samy o sobě přijetím nejsou (x §1995)
- Projev vůle obsahující dodatky, výhrady, omezení
 - → odmítnutí nabídky → nová nabídka
 - „**Podstatné odchylky a dodatky**“ – kupní cena, placení, jakost, množství, místo a doba dodání, rozsah odpovědnosti, řešení sporů (čl. 19 CIGS).
- Odpověď s dodatkem nebo odchylkou, která podstatně nemění podmínky smlouvy
 - → přijetí nabídky
 - X navrhovatel může BZO takové přijetí odmítnout
 - Takový způsob přijetí lze vyloučit x považovat za přijetí už při učinění nabídky

Přijetí nabídky

Smlouva je uzavřena, kdy přijetí nabídky nabude účinnosti (Dojití vyžaduje, aby se jednostranné právní jednání dostalo do sféry dispozice navrhovatele, kdy adresát má možnost se s jeho obsahem seznámit. Nevyžaduje se vědomost navrhovatele o přijetí)

- **Nabídka** (oferent)
- **Akceptace** (oblát, akceptant)
- **Uzavření smlouvy** (ujednání obsahu)
- **Soutěž o nejvhodnější nabídku**
- **Předsmluvní odpovědnost** (vzniklé náklady i ušlý zisk)
 - Nepoctivé vedení kontraktace (bez úmyslu uzavřít smlouvu)
 - Bezdůvodné ukončení kontraktace (bez spravedlivého důvodu)

Přijetí nabídky

- Přijetí nabídky lze zrušit, pokud zrušení dojde navrhovateli nejpozději s přijetím nabídky
- Nabídka určená více osobám
 - Uzavření smlouvy okamžikem přijetí všech osob → poslední z nich
 - Pokud navrhovatel chtěl, aby se smluvní stranou staly všechny tyto osoby
- Konkludentní přijetí nabídky
 - S přihlédnutím k obsahu nabídky, praxi mezi stranami, obvyklost

Domněnka nabídky

- „Má se za to, že **návrh dodat zboží nebo poskytnout službu** za určenou cenu učiněný **při podnikatelské činnosti reklamou, v katalogu nebo vystavením zboží** je nabídkou s výhradou vyčerpání zásob nebo ztráty schopnosti podnikatele plnit.“

Zvláštní způsoby uzavírání smluv

- **Strany si mohou ujednat vlastní postup pro uzavírání smluv**
 - Přiměřeně se aplikují ustanovení o nabídce a přijetí
 - Výjimky: překvapivé ujednání v OP, jednostranné změny OP
- Veřejná nabídka
- Dražba
- Veřejná soutěž o nejlepší nabídku

Veřejná nabídka

- Nabídka adresovaná nikoli konkrétní osobě
 - **Vůle oferenta být vázán pro případ přijetí**
 - Jinak výzva k podávání nabídek
- Příjemce – kdokoliv, kdo splňuje podmínky
- Přijetí veřejné nabídky
 - Časová priorita (více přijetí současně – volba oferenta)
 - Oznamovací povinnost (důsledky jejího nedodržení)
- **Domněnka veřejné nabídky** – návrh dodat zboží nebo poskytnout službu za určenou cenu při podnikatelské činnosti (§ 1732/2)

Veřejná soutěž o nejvhodnější nabídku

- Soutěž o nejvhodnější neurčitým osobám
 - Písemně
 - Předmět plnění a obecně obsah zamýšlené smlouvy
 - Způsob podávání nabídek
 - Lhůta pro podávání a pro vyhodnocení
- Volba je na vyhlášovatelí – povinnost oznamovací
- Zákaz změny podmínek (lze vyhradit)
- Možnost odmítnou všechny nabídky, jen pokud si to vyhlášovatel vyhradí
- Nemá vazbu na veřejné zakázky

Dražba

- Způsob uzavření smlouvy příklepem
- Dražba s výhradou x bez výhrady (nelze odmítnout)

Vznik smlouvy

- **Konsensus = ujednáním obsahu**
 - Nezbytný rozsah konsensu:
 - Podstatné náležitosti smlouvy
 - Vymezení dluhu u nepojmenovaných smluv
- **Předání věci u reálných smluv** (výpůjčka § 2193)
 - Uzavření reálné smlouvy jako konsensuální = inominátní
- Jiné náležitosti, bez kterých smlouva nevznikne
 - Např. schválení právního jednání soudem za nezletilého
 - Např. vydání nákupního povolení na zbraň kat. B

Forma smlouvy

- Zásada bezformálnosti
 - Výjimky: zákon, dohoda stran
- Formy: ústní / písemná (+ověřený podpis) / veřejná listina
 - Písemná forma - § 561; např. zřízení věcného práva k nemovitosti
 - Forma veřejné listiny - § 3026/2; např. dědická smlouva
- Strany si mohou potvrdit písemně ústně uzavřenou smlouvu (§ 1757/2 – účinky při podnikání) → **potvrzující dopis**
- Formu stanoví zákon a strany ji nedodrží = **absolutní neplatnost**
- Formu stanoví ujednání stran = **relativní neplatnost**

Přípravná smlouva

- § 1748 - § 1750
- obsah smlouvy má být ještě doplněn
 - obecně zakotvena vyvratitelná domněnka - doplnění podmínkou účinnosti (§ 1747)
- obsah smlouvy má být doplněn třetí stranou nebo soudem (§ 1749 NOZ)
 - není-li doplněn v přiměřené lhůtě nebo odmítne-li, doplní soud
 - návrh na doplnění lze podat ve sjednané lhůtě, jinak jeden rok od uzavření (x domněnka zrušení smlouvy od počátku - 1750 NOZ)

Smlouva o smlouvě budoucí

- § 1785 a násl.
- Forma není stanovena
- Obsah budoucí smlouvy musí být určen alespoň obecným způsobem
- Soud může určit i obsah smlouvy
- *Clausula rebus sic stantibus* je spojena s informační povinností, jinak náhrada škody
- K vyzvání k uzavření smlouvy je dispozitivní lhůta 1 rok (prekluzivní), od okamžiku, kdy měla být uzavřena – 1 rok promlčecí lhůta

Smlouva ve prospěch třetího

- § 1767 a násl.
- Jestliže má být plněno třetí osobě (*tertius*)
- Má třetí osoba právo na plnění x pouhé platební místo (vyvratitelná domněnka, že má právo na plnění, má-li být plněno převážně k jejímu prospěchu)
- Dlužník má vůči ní stejné námitky jako vůči věřiteli
- Důsledky odmítnutí – nikdy právo neměla a stipulant může chtít plnění pro sebe (x účel a obsah smlouvy)

Smlouva o plnění třetí osoby

- Strana se zaváže, že zajistí, **aby třetí osoba plnila**
 - → přimluví se u třetí osoby, aby plnění poskytla
- Strana se zaváže, že **třetí osoba splní to, co bylo ujednáno**
 - → nahradí škodu, pokud třetí osoba nesplní

Předsmluvní odpovědnost

1. Jednání s počátečním úmyslem smlouvu neuzavřít (§ 6, § 1728/1)
2. Neposkytnutí relevantních informací (§ 1728/2, § 1730/1)
3. Bezdůvodné ukončení jednání o smlouvě (§ 1729)
 - NŠ v rozsahu ztráty z neuzavřené smlouvy v obdobných případech
4. Ochrana důvěrných informací (§ 1730/2)
 - Zde je i nárok na vydání BO mimo nárok na NŠ

Obchodní podmínky

- Část obsahu smlouvy lze určit odkazem na obchodní podmínky, které navrhovatel připojí k nabídce nebo které jsou stranám známy. Odchylná ujednání ve smlouvě mají před zněním obchodních podmínek přednost.
- Odkáží-li strany v nabídce i v přijetí nabídky na obchodní podmínky, které si odporují, je smlouva přesto uzavřena s obsahem určeným v tom rozsahu, v jakém obchodní podmínky nejsou v rozporu; to platí i v případě, že to obchodní podmínky vylučují. Vyloučí-li to některá ze stran nejpozději bez zbytečného odkladu po výměně projevů vůle, smlouva uzavřena není.
- Při uzavření smlouvy mezi podnikateli lze část obsahu smlouvy určit i pouhým odkazem na obchodní podmínky vypracované odbornými nebo zájmovými organizacemi.

Obchodní podmínky

- Rozpor smlouvy a obchodních podmínek – platí smlouva
- Kolize doložek v rámci obchodních podmínek – *knock out rule*
- Rozpor mezi OP obou stran = platí zákonná úprava
- Pozor na spotřebitele – přísnější režim (např. smluvní pokuty, rozhodčí doložka ve VOP)
- Co TKP, Fidic ? - § 1751 odst. 3 OZ

Obchodní podmínky

- Připojení k nabídce:
 - secvaknutí s hlavní smlouvou
 - podepsání obchodních podmínek
 - „check box“ v internetovém formuláři
- Co odkaz na obchodní podmínky uveřejněné na internetu – ano, avšak platí zde požadavek prokázání jejich známosti druhé straně (**I. ÚS 2619/09**).
- V pochybnostech musí ten, kdo se OP dovolává, prokázat, že byly ke smlouvě připojeny nebo že byly druhé smluvní straně známy (**5 Cmo 318/97**).

Jednostranná změna obchodních podmínek

- Běžný obchodní styk s větším počtem osob zavazujících dlouhodobě k opětovným plněním stejného druhu
- Ujednání o jednostranné změně OP (je třeba ujednat, jak se změna druhé straně oznámí – písemně, mailem...; dále je třeba druhé straně založit právo smlouvu vypovědět ve výpovědní době dostatečné k obstarání obdobných plnění od jiného dodavatele).
- Nelze výpověď podmínit povinností zaplatit smluvní pokutu, odstupné ani jiné sankce.

Překvapivé ujednání v OP

Překvapivá ujednání = neúčinná, ledaže je druhá strana přijme výslovně.

- Příklad: nepřiměřené sazby smluvních pokut, vzdání se práv z vad, limitace NŠ, vyloučení možnosti odstoupit od smlouvy, dlouhé výpovědní doby, nečitelnost...)
- Nepostačí: „*Nedílnou součástí smlouvy jsou OP XXX, s nimiž se kupující řádně seznámil a tyto výslovně přijímá jako nepřekvapivé.*“ Rozdíl u odborníků – překvapivost se musí vykládat vzhledem k odbornosti a postavení).
- Doporučení: Ve smlouvě poukázat na překvapivá ujednání v OP (alespoň potencionální).

Doplňková literatura

- [Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník](#)
- TINTĚRA, Tomáš, PODRAZIL, Petr, PETR, Pavel. *Základy závazkového práva*, 1. díl. 1. vyd. Praha: Leges, 2016, 288 s.
- TINTĚRA, Tomáš. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Praha: Leges, 2013, 200 s.
- RONOVSKÁ, Kateřina, DOBROVOLNÁ, Eva, LAVICKÝ, Petr. *Úvod do soukromého práva: zvláštní část*. Brno: Česká společnost pro civilní právo procesní, 2017, 126 s.
- TICHÝ, Luboš. *Obecná část občanského práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2014, 392 s.
- ONDREJOVÁ, Dana. *Průvodce uzavíráním smluv*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 480 s.

Doplňková literatura

- MAREK, Karel. OZ V PRAXI – UZAVÍRÁNÍ SMLUV [online]. *Bulletin advokacie.cz*. 2. 3. 2018 [cit. 5. 2. 2020]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/oz-v-praxi-uzavirani-smluv>
- KUTNAR, Stanislav. Smlouvy z pohledu nového občanského zákoníku – základní přehled [online]. *Epravo.cz*. 18. 12. 2013 [cit. 5. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/smlouvy-z-pohledu-noveho-obcanskeho-zakoniku-zakladni-prehled-93107.html>
- ČECH, Petr. Osvobození procesu vzniku smlouvy [online]. *Epravo.cz*. 12. 12. 2013 [cit. 5. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/osvobozeni-procesu-vzniku-smlouvy-93165.html>

Změna závazku

Změna závazku

Změna závazku

- v subjektech
 - V osobě věřitele
 - V osobě dlužníka
- v obsahu

Postoupení pohledávky

- Postupitel x postupník
- Nevyžaduje se souhlas dlužníka (účinnost: oznámením)
- Postoupit lze celou pohledávku (i část)
- Předmět postoupení:
 - Pohledávka (budoucí, podmíněná, nesplatná, nepeněžitá, promlčená i neexistentní)
 - Příslušenství (dle § 513 OZ, § 510 OZ)
 - Práva s ní spojená (odstoupení od smlouvy, práva z vad)
 - Zajištění (které mají akcesorickou povahu)
 - Utváření práva (právo měnit závazek, vypovědět závazek apod.)

Postoupení pohledávky

- Lze postoupit pohledávku, kterou lze zcizit
- NE:
 - Ujednání stran (následek?)
 - Pohledávka, která zaniká smrtí věřitele
 - Pohledávka, jejíž obsah by se změnou věřitele změnil k tíži dlužníka
- Globální cese

Převzetí a přistoupení k dluhu

Převzetí dluhu

- *Privativní intercesse*
- Souhlas věřitele
- Zajištění trvá, souhlasí-li třetí osoba

Přistoupení k dluhu

- *Kumulativní intercesse*
- Dohoda nového dlužníka a věřitele
- Nevyžaduje se souhlas dlužníka
- Vznik pasivní solidarity
- X *převzetí plnění* (regresivní nárok)

Převzetí majetku

- Převod veškerého majetku nebo jeho poměrné části – přechází i závazky, které s takovým majetkem souvisí
- Nabyvatel se stává **solidární dlužníkem** – jestliže o dlužích nabyvatel zároveň věděl nebo musel vědět [nabyvatel odpovídá do výše hodnoty převzatého majetku (x osoba blízká)].
- X koupě závodu, přeměna PO...
- Opačné ujednání mezi zcizitelem a nabyvatelem je vůči věřiteli neúčinné.

Postoupení smlouvy

- Smlouva, která zatím nebyla splněna
- Souhlas obou stran (účinnost – od souhlasu)
 - Souhlas může být udělen ve smlouvě, v obchodních podmínkách (x překvapivost)
- Plnění je trvajícím nebo pravidelně opakujícím se
- Smlouva na řad
- Zvláštní úprava – zájezd § 2532 a pojištění cizího pojistného rizika § 2767

Novace

- **Privativní novace** (dosavadní závazek se ruší a nahrazuje se novým závazkem)
- **Kumulativní novace** (pouze změna původního závazku)
- Domněnka kumulativní novace
- Zajištění u PN – pokud třetí osoba k novaci nepřistoupí, je zavázána nejvýše v rozsahu původního závazku (námitky zůstávají)

Narovnání

- Náhrada dosavadního závazku závazkem novým – úprava doposud sporných nebo pochybných práva a povinností
- Spornost i subjektivní
- Písemná forma tehdy: pokud byl původní závazek v písemné formě nebo byl dluh promlčený
- Zajištění – stejně jako u novace

Ochrana slabší smluvní strany

Ochrana spotřebitele

Ochrana slabší smluvní strany

- **Ochrana slabší smluvní strany**

- Proklamace v § 3/2 písm. c) o.z. (*věk, rozum, závislost postavení*)
 - → v závislosti na postavení v daném závazkovém vztahu
- Adhezní smlouvy, lichva, neúměrné zkrácení
- Další: úroky, zákaz vyloučení práva na NŠ, promlčecí lhůta...

- **Ochrana spotřebitele**

- **Jiné způsoby ochrany**

- Ochrana zaměstnance (ZP), nájemce (nájem bytu a domu), prodej zboží v obchodě (§ 2158), zájezd (§ 2521), škoda vadou výrobku (§ 2939)
- Ochrana nesvéprávných a rodiny
- Zákaz zneužití hospodářské síly (§ 433/1 o.z.)
- Povinnost poctivého jednání (§ 6/1 o.z.)
- Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého jednání (§ 6/2 o.z.)
- Zjevné neuzití práva nepoživá právní ochrany (§ 8 o.z.)

Slabší smluvní strana

- Možné přístupy zákonodárce
 - Každý (*homo homini lupus*)
 - Zvlášť chráněná skupina – spotřebitel, Zec, nájemce, dítě...
 - Nikdo
- Zvolený přístup – ochrana pouze v určitých situacích
 - Spotřebitel ve styku s podnikatelem, nájemce s pronajímatelem, „slabší“ smluvní strana
 - Jen za podmínky, že daná situace nelze řešit obecnou právní úpravou
 - Spotřebitel nemusí být slabší smluvní stranou

Slabší smluvní strana

- **Slabší strana** → subjekt, jehož autonomie je z důvodu faktické překážky omezena tak, že nemá reálnou možnost rozhodnout o vstupu do závazku či změnit jeho základní podmínky
 - Právní vztahy nejsou vyvážené – právo x povinnost
- **VPD:** *Má se za to, že slabší stranou je vždy osoba, která vůči podnikateli v hospodářském styku vystupuje mimo souvislost s vlastním podnikáním (§ 433/2)*
 - Spotřebitel ≠ slabší smluvní strana
 - Spotřebiteli ochrana náleží při naplnění § 419, může být ale zároveň i slabší smluvní stranou → břemeno tíží podnikatele

Adhezní smlouvy

- Hromadně uzavírané smlouvy, nikoliv individuálně sjednané
 - „*take it or leave it*”
- Obsah smlouvy je **dán jednou stranou** + druhá strana **neměla reálnou možnost** ovlivnit obsah základních podmínek
- **VPD**: použití formuláře x důkazní břemeno
- Slabší strana = ta, co nemá možnost ovlivnit smlouvu
- **Kogentní** právní úprava
 - Výjimka – mezi podnikateli (§ 1801) x odporuje obchodním zvyklostem a zásadě poctivého obchodního styku
 - → **zdánlivost** odchylné úpravy (x podnikatelé)

Adhezní smlouvy

- Doložka ve smlouvě **odkazující na obchodní podmínky**
 - Doložka je platná:
 - Slabší strana byla s doložkou a jejím významem seznámena
 - Nebo prokáže-li se, že význam doložky musela znát
 - + připojení obchodních podmínek (§ 1751 x znalost)
 - Zdánlivost překvapivých ujednání v OP (§ 1753)
 - Nedodržení → neplatnost

Adhezní smlouvy

- Doložka, která je **čitelná se zvláštními obtížemi** / doložka **nesrozumitelná** pro osobu průměrného rozumu
 - Doložka je platná, pokud
 - Nepůsobí slabší straně újmu
 - Nebo prokáže-li druhá strana, že slabší straně byl význam takové doložky dostatečně vysvětlen
 - Prostor pro interpretaci *contra proferentem*
- Doložka, která je **zvláště nevýhodná**, aniž je pro to rozumný důvod → neplatnost
 - Možnost soudu rozhodnout dle § 577 (spravedlivě uspořádat poměry smluvních stran, *ultra petita*)

Lichva

- **NEPLATNÁ** je smlouva:
 - při jejímž uzavírání někdo zneužije
 - tísně,
 - nezkušenosti
 - rozumové slabosti,
 - rozrušení,
 - lehkomyšlnosti
 - a dá sobě nebo jinému slíbit či poskytnout plnění
 - jehož majetková hodnota je k vzájemnému plnění v hrubém nepoměru
- Podnikatel se nemůže dovolat neplatnosti lichvy
 - → u ostatních neplatnost relativní?

Příklady

- Pivo ve Zlaté uličce za 250,- Kč
- Prodej pecnu chleba po povodních za 250,- Kč

Neúměrné zkrácení „*laesio enormis*“

- Vzájemné plnění
- Hrubý nepoměr vzájemných plnění
- Zkrácená strana o nepoměru nevěděla a **ani vědět nemohla**
 - → zkracující strana ale o nepoměru věděl musela (x omyl)
- ➔ zkrácená strana může požadovat **zrušení smlouvy**
 - Ledaže zkracující strana **doplní**, oč byla zkrácena
- Hodnota vzájemných plnění – v době a místě uzavření smlouvy
- Lhůta: **jeden rok** od uzavření smlouvy (prekluzivní)

Neúměrné zkrácení „*laesio enormis*“

- Výluka z úpravy neúměrného zkrácení
 - nepoměr projev skutečnosti, o níž strana (obohacená) nevěděla a ani vědět nemusela
 - specifické obchody
 - nepoměr projev vztah smluvních stran
 - výší zkrácení nelze zjistit
 - zkrácená strana se vzdala, pořizovala výslovně za cenu **mimořádné obliby**, souhlasila s neúměrnou cenou, musela znát skutečnou cenu
 - podnikatel
 - Veřejná dražba, komoditní burza, hra a sázka a los...

Ochrana spotřebitele

- Spotřebitel je vymezen jako osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.
 - Lavický, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1594 - 1595
- *Spotřebitelem je **každý ČLOVĚK**, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.*
 - § 419 o.z.

Ochrana spotřebitele

Podnikatel

- Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.
 - § 420/1 o.z.
- Pojmové znaky
 - Samostatně
 - Na vlastní účet a odpovědnost
 - Vykonávání výdělečné činnosti živnost. / obdobným zp.
 - Záměr činit tak soustavně
 - Za účelem dosažení zisku

Spotřebitelské smlouvy

- Ustanovení tohoto DÍLU se použijí na smlouvy, které se **spotřebitelem** uzavírá **podnikatel** a na závazky z nich vzniklé (§ 1810 o.z.).
- **Díl 4** – Ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem
 - **Oddíl 1** – Obecná ustanovení
 - **Oddíl 2** – Uzavírání smluv distančním způsobem a závazky ze smluv uzavíraných mimo obchodní prostory
 - *Pododdíl 1* – Obecná ustanovení
 - *Pododdíl 2* – Finanční služby
 - **Oddíl 3** – Dočasné užívání ubytovacího zařízení a jiné rekreační služby

Spotřebitelské smlouvy

Oddíl 1 – Obecná ustanovení

- § 1811/1 – jasnost, srozumitelnost, jazyk
- § 1811/2 – poskytování základních informací
 - Totožnost, podnikatele, označení zboží nebo služby, cena zboží nebo služby s poplatky a daněmi, způsob platby...
 - Neužije se: záležitosti každodenního života, dodání digitálního obsahu na hmotném nosiči
- § 1812/1 – výklad *contra proferentem*
- § 1812/2 – jednostranná kogentnost → ZDÁNLIIVOST
- § 1813 – VPD zakázaných ujednání
- § 1814 – „Blacklist“ – písm. j)
- § 1815 – zdánlivost nepřiměřených ujednání, ledaže se jich spotřebitel dovolává
- § 1816 – odstoupení s účinky pro spotřebitelský úvěr
- § 1817 – zákaz další platby
- § 1818 – zákaz postihovat odstoupení spotřebitele
- § 1819 – textová podoba

Spotřebitelské smlouvy

Oddíl 2, Pododdíl 1 – Distanční způsob, obecná ustanovení

- **§ 1820** – distanční způsob, další informační povinnost
 - Vzorové poučení o odstoupení – 336/2013 Sb.
 - **písm. g)** – náklady na vrácení, **písm. j)** – mimosoudní řízení
- § 1828 – smlouvy mimo obchodní prostory
- **§ 1829** – odstoupení od smlouvy
 - § 1831, § 1832 – vrácení zboží a KC, náklady na vrácení
- **§ 1837** – případy, kdy spotřebitel nemůže odstoupit
 - písm. g) – dodávka zboží v uzavřeném obalu (hygiena)
- § 1838 – neobjednané plnění
- § 1839 – reverzní důkazní břemeno
- § 1840 – výluka z režimu (zdravotní péče, nájem...)

Smlouva uzavřené distančním způsobem

- Prostředky komunikace na dálku / mimo prostor obvyklý pro podnikatelské podnikání
 - § 1828/2: zájezd, oslovení mimo prostory
- Informační povinnost § 1820/2 (odstoupení, ADR...)
- Právo odstoupit od smlouvy 14 dnů / + 1 rok
 - KS – převzetí, poslední dodávka / pravidelná dodávka – 1.
 - § 1831 – 14 dnů na odeslání zboží zpět
 - Povinnost podnikatele nést náklady s vrácením § 1832/3
 - Výluka: již poskytnuté služby, úprava zboží, hygienické bal.
- Neobjednané plnění → poctivý držitel

Zánik závazku

Obecně k zániku závazku

- Rozdíl mezi zánikem dluhu a zánikem závazku
- Mnoho způsobů zániku závazku
 - Jednostranným PJ (výpověď, odstoupení od smlouvy, splnění, jednostranné započtení...)
 - Dvoustranným PJ (dissoluce, prominutí dluhu, dohoda o započtení, vzdání se práva...)
 - Událostí (splnutí, nemožnosti plnění, smrt)
 - A jiné

Splnění

- Povaha plnění (dare, facere, omittere, pati)
- Předpoklady zániku závazku splněním:
 - 1) Platný právní důvod
 - 2) PJ dlužníka adresované věřiteli s úmyslem splnit dluh
 - 3) PJ věřitele adresované dlužníkovi tam, kde je potřeba součinnosti věřitele (nebo na místo věřitele třetí osoba)

Splnění

Řádné plnění (§ 1914)

- bez vad
- na správném místě
- správným způsobem
- není-li plnění řádné, má věřitel právo je odmítnout (aniž se dostane do prodlení)
- dojde-li však ke splnění (přijme-li plnění), nemůže již plnění odmítnout, má však práva z odpovědnosti za vady

Včasné - v době, která byla pro splnění určena

- dlužník je povinen plnit, než se dluh stane splatný, jinak se dostává do prodlení
- věřitel je povinen přijmout i opožděné plnění (x fixní závazek)

Zápočty na příchozí platby

Jedna pohledávka

1. náklady již určené
2. úroky z prodlení
3. úroky
4. Jistina

Pořadí určuje dlužník!

20 Cdo 1291/2003

- *Z možností určení dluhu, který má být plněn, přitom není důvod vylučovat ani projev vůle vyjádřený tím, že dlužník poskytl věřiteli plnění ve výši, jež odpovídá právě výši jednoho (a nikoli i jiného) z více dluhů*

Zápočty na příchozí platby

Více pohledávek stejného druhu

1. Upomenutý závazek (e-mail, výzva....)
2. Závazek nejméně zajištěný
 1. Nezajištěné vůbec
 2. Utvrzené závazky (smluvní pokuta, uznání dluhu)
 3. Zajištěné z části
 4. Zajištěné plně
 5. Zajištěný vícero zajištěními
3. Nejdříve splatný
 - Neurčí-li dlužník, lze započítat i na promlčený dluh (16 Co 579/87)

Místo plnění

Nelze-li místo plnění zjistit ze smlouvy, povahy závazku nebo z účelu plnění, plní se v místě stanoveném zákonem

Zákon:

- nepeněžitý dluh (odnosný dluh) plní dlužník v místě svého bydliště nebo sídla
 - riziko přepravy nese věřitel
- peněžitý dluh (donosný dluh) plní dlužník v místě bydliště nebo sídla věřitele

Plnění

- Alternativní plnění
- Alternativa facultas
- Částečné plnění
 - zvýšené náklady, které v důsledku částečného plnění věřiteli případně vzniknou, jsou k tíži dlužníka

Splátky

- Ztráta výhody splátek (nutno ujednat)
- Vyzvat je nutné před splatností další splátky (lze vyloučit - § 1931, věta druhá)
- K zesplatnění dochází na základě výzvy věřitele (lze ve smlouvě vyloučit výzvu)

Následky vadného a opožděného plnění

ODPOVĚDNOST ZA VADNÉ PLNĚNÍ

- obecná úprava platí pro všechna **úplatná jednání**
- vedle obecné úpravy (§ 1914 a násl.) existují i zvláštní úpravy (např. u kupní smlouvy)

Předpoklady:

- úplatné plnění (x § 2065 darování)
- plnění je vadné (ujednané, účel, obvyklé)
- způsobilost vady (např. nikoli zjevná)
- reklamace (uplatnění vady)

Následky vadného a opožděného plnění

ODPOVĚDNOST ZA VADNÉ PLNĚNÍ

- obecná úprava platí pro všechna **úplatná jednání**
- vedle obecné úpravy (§ 1914 a násl.) existují i zvláštní úpravy (např. u kupní smlouvy)

Předpoklady:

- úplatné plnění (x § 2065 darování)
- plnění je vadné (ujednané, účel, obvyklé)
- způsobilost vady (např. nikoli zjevná)
- reklamace (uplatnění vady)

Vadné plnění

Dlužník plní vadně, zejména:

- poskytne-li předmět plnění, který nemá stanovené nebo ujednané vlastnosti,
- neupozorní-li na vady, které předmět plnění má, ač se při takovém předmětu obvykle nevyskytují,
- ujistí-li věřitele v rozporu se skutečností, že předmět plnění nemá žádné vady, anebo že se věc hodí k určitému užívání, nebo
- zcizí-li cizí věc neoprávněně jako svoji (např. nájemce prodá předmět nájmu).

Vadné plnění

Vada je odstranitelná

- odstranění vady: oprava, příp. doplnění co chybí
- přiměřená sleva z ceny

Vada je neodstranitelná

- a nelze pro ni předmět řádně užívat: právo odstoupit od smlouvy
- přiměřená sleva z ceny

Následky prodlení dlužníka

- Dlužník je v prodlení, neplní-li svůj dluh **řádně a včas**
- Prodlení věřitele **nezakládá** prodlení dlužníka (chyba v č. účtu)

Následky:

- ✓ Věřitel může žádat splnění dluhu (žaloba)
- ✓ Úroky z prodlení (zákonné x smluvní)
- ✓ Odstoupení od smlouvy (podstatné x nepodstatné)
- ✓ Náhrada škody
- ✓ Přejednost nebezpečí škody na věci (pouze nepeněžité plnění)
- ✓ Právo požadovat plnění po ručiteli (ručení společníka s.r.o.)
- ✓ Zánik závazku – fixní závazek

Jiné způsoby zániku závazku

- dohoda (dissoluce)
- započtení (kompenzace)
- odstupné
- splynutí
- prominutí dluhu
- výpověď
- odstoupení od smlouvy
- následná nemožnost plnění
- smrt dlužníka nebo věřitele

Zajištění a utvrzení dluhu

Zajištění a utvrzení dluhu

- **Zajištění dluhu** – náhradní možnost uspokojení dluhu (jiným způsobem)
- **Utvrzení dluhu** – postavení věřitele se zlepšuje, nicméně nemá možnost náhradního uspokojení

Příklady: uznání dluhu, ručení, bankovní záruka, závdavek, smluvní pokuta, zástavní právo, penále, dohoda o srážkách ze mzdy, vinkulace pojistného plnění

Zajištění dluhu

- **Způsoby zajištění:**
 - Věcné (zástava, zajišťovací převod práva...)
 - Osobní (ručení, bankovní záruka)
- **Vznik:** smlouva (zástavní právo), zákon (zákonné zástavní právo), rozhodnutí veřejného orgánu (zajišťovací příkaz)
- Osoba, která poskytla zajištění má v případě splnění dluhu vůči dlužníku **regres**

Ručení

- Forma ručitelského prohlášení
- Akcesorita a subsidiarita
- Vztah k uznání dluhu dlužníkem
- Více ručitelů zajišťuje jeden dluh (následný regres)
- Finanční záruka (bankovní záruka) – např. kauční záruka

Zajišťovací převod práva

- Dlužník dočasně převede na věřitele (nebo třetí osobu) své právo
- Fiduciární převod x rozvazovací podmínka
- Prostá správa věci
- Hyperocha

UTVRZENÍ – Uznání dluhu

- Písemná forma
- Důvod (odkaz na listinu, fakturu, objednávku)+ výše
- Peněžitý i nepeněžitý dluh
- Uznání dluhu je jednostranné

Následky (výhody):

- Obrácení důkazního břemena
- Počátek běhu 10leté promlčení lhůty

UTVRZENÍ – Uznání dluhu

Faktické uznání dluhu

- Placení úroků se považuje za uznání dluhu ohledně částky, z níž se úroky platí.
- Plní-li dlužník z části, má částečné plnění účinky uznání zbytku dluhu, lze-li z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal i zbytek dluhu.

UTVRZENÍ – Uznání dluhu

Příklady uznání dluhu v praxi

- Inventarizace pohledávek – „souhlasím“
- Odsouhlasení údajů ve faktuře
- Uznání promlčeného dluhu
- Uznání neexistujícího dluhu

Smluvní pokuta

- Posílení postavení věřitele
- Porušení smluvní i zákonné povinnosti (vždy však smluvní základ)
- Smluvní pokuta jako důsledek ukončení smlouvy (nepravá smluvní pokuta = odstupné)
- Objektivní odpovědnost (není důležité zavinění)
- Vztah smluvní pokuty a náhrady škody (dispozitivní)

Smluvní pokuta

- Peněžitá i nepeněžitá forma (např. prodloužení záruční lhůty)
- Postačí ústní forma
- Lze ujednat i v dodatku, obchodních podmínkách (x spotřebitel – I. ÚS 3512/11)
- Vztah smluvní pokuty a smluvního úroku z prodlení (obecně připuštěno, lze vyloučit)
- Zákaz smluvních pokut u nájmu bytu a domu (§ 2239 OZ) a v pracovněprávních vztazích (§ 346d odst. 7 ZP)